

GUDBRANDSDAL TINGRETT

DOM

Avsagt: 04.09.2026 i Gudbrandsdal tingrett,

Saksnr.: 25-124824TVI-TGUD/TLHM

Dommer: Tingrettsdommer Ingulf Nordahl

Saken gjelder: Gyldigheten av vedtak om ny allmenn taksering

Skeikampen hytteforum

Advokat Martin Øksenholt

Rettslig medhjelper: Advokat Oddmund
Håkenstad

mot

Gausdal kommune

Advokat Hakon Huus-Hansen

Rettslig medhjelper: Advokat Anne Lise
Hellebostad

DOM

Saken gjelder gyldigheten av Gausdal kommune sitt kommunestyrevedtak av 12.12.2019 i sak KS 132/19 om at det skulle gjennomføres ny allmenn taksering i kommunen med virkning fra skatteåret 2021, samt gyldigheten av utskrivningene av eiendomsskatt for skatteåret 2021 og etterfølgende skatteår basert på omtakseringen. Det er også krevd dom for at utskrivningen av eiendomsskatt for skatteåret 2021 og etterfølgende skatteår basert på omtakseringen skal rettes for deltakerne i gruppesøksmålet, og at uriktig innkrevd eiendomsskatt skal betales tilbake med lovens forsinkelsesrente.

1. Framstilling av saken

Gausdal kommune innførte i 2008 eiendomsskatt.

Gausdal kommune vedtok i 2016 at det i forbindelse med utskrivning av eiendomsskatt skulle gjennomføres ny allmenn taksering med virkning fra skatteåret 2018. Ved den nye takseringen endte takstene på rundt 60 % av antatt omsetningsverdi. I 2019 vedtok kommunen å gå over til å bruke Skatteetatens formuesgrunnlag som verdsettelsesmetode for boliger. På denne måten ble takstnivået for boliger økt fra omkring 60 % til 100 % av omsetningsverdien (skattemessig formuesverdi). Som følge av verdsettelsesendringen oppstod det store takstforskjeller mellom boliger og andre eiendommer. For å utjevne dette ble det ved kommunestyrevedtak av 12.12.2019, besluttet at det skulle gjennomføres ny allmenn taksering av øvrige eiendommer med virkning fra skatteåret 2021.

Forøvrig ble det fra skatteåret 2020 foreslått fra regjeringens side, men ikke vedtatt av Stortinget, at Skatteetatens formuesgrunnlag skulle bli obligatorisk for boliger, men ikke for fritidsboliger. Om bakgrunnen for at det ikke ble foreslått obligatorisk for fritidsboliger, heter det i prop. I LS (2018-2019) i punkt 11.1:

«For fritidsboliger er formuesgrunnlagene foreløpig lite egnet til verdsettelse fordi de i liten grad reflekterer den underliggende markedsverdien. Fritidseiendommen skal derfor inntil videre takseres som i dag.»

Selv om eiedomsskattelovas hovedregel er at takstene skal ligge fast i ti år, åpner lova for at kommunestyret kan vedta omtaksering dersom det foreligger «særlege tilhøve».

Den nye allmenne takseringen Gausdal kommune foretok medførte en skjerpet taksering for eiere av fritidsboliger på Skeikampen. I forbindelse med omtakseringen med virkning for skatteåret 2021 og fremover, rettet derfor Norges Hytteforbund den 25.02.2021 en henvendelse til Gausdal kommune der de bestred at det var rettslig adgang til omtaksering. Dette brevet ble besvart av Gausdal kommune den 07.06.2021, og der de argumenterte for at det var rettslig adgang til omtaksering.

Spørsmålet om lovligheten av den nye allmenn takseringen i 2021, ble behandlet av Sivilombudet som i uttalelse SOM 2022/4567 av 13.06.2023 mente at Gausdal kommune ikke hadde adgang til å foreta ny allmenn taksering i 2021. I konklusjonen hetet det:

«Sivilombudet har kommet til at vilkårene for omtaksering ikke er oppfylt da kommunestyret i Gausdal vedtok dette 12. desember 2019. Ombudet mener at takstforskjellene som oppstod ved innføring av ny verdsettelsesmetode i 2021 ikke utgjorde et «særlege tilhøve», jf. eidegdomsskattelova § 8-3 annet ledd.

Videre har ombudet kommet til at de reduserte takstnivåene i 2018 gir uttrykk for en reduksjonsfaktor, som må videreføres ved innføring av ny verdsettelsesmetode for boliger i 2021, jf. eidegdomsskattelova § 8 C-1 tredje ledd.»

Sivilombudet ba Gausdal kommune om tilbakemelding på hvordan uttalelsen ville bli fulgt opp. I kommunestyremøte den 14.12.2023 valgte Gausdal kommune å holde fast ved det tidligere vedtaket, etter at KS advokatene i notat av 29.11.2023 hadde gitt kommunen anbefaling om å opprettholde vedtaket.

Eiendomsbeskatning har alltid vært et politisk betent tema, både nasjonalt og lokalt. Regjeringen bestående av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre uttalte i Jeløya-plattformen av 14.01.2018 om eiendomsskatt:

«Folks hjem og fritidsboliger skal ikke være skatteobjekter. Dette er en usosial form for skatt som rammer uavhengig av betalingsevne. Regjeringen vil derfor redusere eiendomsskattegrunnlaget.»

Litt omformulert het det i Granavolden-plattformen av 17.01.2019, etter at regjeringen var blitt utvidet med Kristelig Folkeparti:

«Folk investerer i bolig og hytter av hensyn til egen families velferd. Derfor bør de ikke ses på som skatteobjekter på lik linje med andre investeringer. Eiendomsskatt er en usosial form for skatt som rammer uavhengig av betalingsevne. Regjeringen vil derfor fortsette å redusere eiendomsskattesatsen og skattegrunnlaget.»

Regjeringen fremsatte derfor i prop. I LS (2018-2019) punkt 11.3.1 forslag om reduksjon i maksimal skattesats fra syv til fem promille. I tillegg ble det forslått en obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 %. Hensikten var «å senke skattetrykket i kommuner med høy eiendomsskatt på bolig- og fritidseiendom.». Lovforslaget ble vedtatt av Stortinget med virkning fra skatteåret 2020. Regjeringen fulgte i neste års statsbudsjett dette opp i prop. I (LS (2020-2021), med å foreslå i punkt 5.2 å redusere den maksimale skattesatsen ytterligere ned fra fem til fire promille. Dette ble begrunnet med at «Hensikten med å redusere satsen ytterligere til 4 promille er å senke skattetrykket i kommuner med høy

eiendomsskatt på bolig og fritidsbolig, og hindre at kommuner med lavere sats setter den opp til mer enn 4 promille,» Lovforslaget ble vedtatt av Stortinget med virkning fra skatteåret 2021.

Som det fremgår av notatet fra KS advokatene av 29.11.2023 om vurdering av Sivilombudets uttalelse om Gausdal kommunes omtaksering i 2021, hadde denne innstramningen i eiendomsskatterammene direkte innvirkning på omtakseringen og om dette står det i notatet:

«Gausdal kommune hadde regnet inn eiendomsskatteinntektene i sine budsjetter og økonomiplaner basert på tidligere gjeldende regler. De nye reglene ville gi betydelig reduksjon i skatteinntektene. Den obligatoriske reduksjonsfaktoren på 30 % ville ført til at gjennomsnittlig skattegrunnlag på bolig- og fritidseiendommer ble redusert til ca. 42 % av eiendommenes omsetningsverdi i 2018. I tillegg kom effekten av at skattesatsene måtte settes ned.

Da kommunestyret ble klar over situasjonen, ble to ting besluttet. Man skulle ta i bruk Skatteetatens formuesgrunnlag ved taksering av boligeiendommene i kommunen, og man skulle gjennomføre ny alminnelig taksering.»

At eiendomsskatt betyr mye for en stor fritidseiendomskommune som Gausdal, illustreres godt at en avisartikkel i Aftenposten fra 01.08.2021 hvor det fremgår av Gausdal kommune toppet eiendomsskattelisten i Norge, og der ordfører Anette Musdaslien til dette uttalte at:

«de ikke ønsker å være på toppen av en slik liste, men begrunner det med at kommunen har dårlig økonomi.»

Gausdal kommune sin økonomiske situasjon var i denne perioden presset. Kommunen ble i første kvartal 2020 meldt inn på ROBEK-lista, men meldt ut sommeren 2021.

Siden Gausdal kommune valgte ikke å innrette seg etter Sivilombudets uttalelse, tok Skeikampen hytteforum gjennom sin prosessfullmektig, advokat Martin Øksenholt, ut gruppesøksmål mot Gausdal kommune for Gudbrandsdal tingrett ved stevning av 08.08.2025. Skeikampen hytteforum er en overordnet interesseorganisasjon for 24 fritidsboligforeninger, som igjen organiserer 1 200 fritidsboliger på Skei og Austlid i Gausdal kommune. 426 personer har sluttet seg til dette gruppesøksmålet. Advokat Hakon Huus-Hansen innga på vegne av Gausdal kommune tilsvar av 02.09.2025.

Hovedforhandling ble holdt i Gudbrandsdal tingrett sine rettslokaler på Lillehammer i tidsrommet 08.06.2026 - 12.06.2026. Partene møtte med sine prosessfullmektiger. Møtende gruppesøksmålsrepresentant for Skeikampen hytteforum avga partsforklaring. Det ble ført 7 vitner. For øvrige bevisførsel vises det til rettsboken.

2. Partenes påstandsgrunnlag og påstand

2.1 Skeikampen hytteforum sitt påstandsgrunnlag og påstand

Skeikampen hytteforum har i det vesentligste anført:

Søksmålet knytter seg til om kommunestyrets vedtak av 12.12.2019 om å gjennomføre ny allmenn taksering med virkning fra skatteåret 2021, samt utskrivingsvedtakene for 2021 og påfølgende skatteår er gyldige. Tvistetema i saken er om Gausdal kommune hadde rettslig adgang til å gjennomføre ny allmenn taksering med virkning fra skatteåret 2021.

Spørsmålet er regulert direkte i lovteksten. Det følger av eieendomsskattelova § 8 A-3 andre ledd første punktum at det skal være allmenn taksering hvert tiende år. Når det var allmenn taksering med virkning for skatteåret 2018, åpner ikke ordlyden for en ny allmenn taksering allerede fra skatteåret 2021.

Unntaksregelen om hyppigere taksering har vilkår om at det må foreligge «*særlege tilhøve*». Domstolen kan prøve både forståelsen av hva som ligger i begrepet «*særlege tilhøve*», og subsumsjonen om det faktiske grunnlaget for omtakseringen omfattes av begrepet.

I forliggende sak er vilkåret om «*særlege tilhøve*» ikke oppfylt. Det må en spesiell kvalifiserende hendelse eller endring til for at vilkåret er oppfylt, og det er ikke tilfelle i saken. Det er ingen spesielle forhold som har påvirket markedsverdien for eiendommer i Gausdal kommune fra 2018 til 2021, og det foreligger heller ikke endrede forhold som gjør at takstene fra 2018 ikke lenger svarer til virkelige verdier. Tvert imot var kommunen godt fornøyd med arbeidet den sakkyndige nemnda hadde utført. Den utløsende årsaken til omtakseringen var kommunens økonomiske situasjon, etter at regjeringen og Stortinget hadde strammet inn kommunenes økonomiske handlerom for illeggelse av eieendomsskatt.

I forarbeidene til eieendomsskattelova § 8 C-1 er det åpnet for at kommunen kan omtaksere, men bare dersom det oppstår «store forskjeller» i takstnivået mellom boliger og annen eiendom som følge av generell prisstigning, jf. prop. I LS (2012-2013) i punkt 8.4.11. At det objektivt oppstår store takstforskjeller ved innføring av ny verdsettelsesmetode for boliger, fordi takstene på fritidsboliger skal være satt for lavt, utgjør således ikke et «*særleg tilfelle*» som berettiger omtaksering, jf. uttalelse fra FIN av 18.12.2018 som er svar på brev fra KS advokatene om adgang til omtaksering mv.

På denne bakgrunn anføres det at den nye allmenne takseringen med virkning fra skatteåret 2021, ikke er innenfor eieendomsskattelovens rammer, og at kommunestyrevedtaket av 12.12.2019 derfor er ugyldig slik også Sivilombudet konkluderer med. Manglende lovhjemmel for omtakseringen, medfører også at takst- og utskrivingsvedtakene mangler

rettslig grunnlag og dermed er ugyldige. Utskrivningen for 2021 og etterfølgende skatteår må rettes i den grad de er basert på den uhjemlede takseringen i 2021. Uriktig og ulovlig innkrevet eiendomsskatt må også tilbakebetales til deltakerne i gruppesøksmålet.

Når det gjelder kommunens avvisning av påstand 1 om at søksmålet er for sent fremsatt, så er det tvisteloven § 1-3 og ikke skatteforvaltningsloven § 15-4 som får anvendelse på kommunestyrets vedtak. Hytteeierne har utvilsomt rettslig interesse etter tvisteloven § 1-3 i å få dom for at kommunestyrevedtaket er ugyldig. Uansett må retten ta stilling til spørsmålet prejudisielt for å kunne avgjøre skatteårene 2025 og 2026. Tidsfristen for søksmål i skatteforvaltningsloven § 15-4 gjelder uansett ikke for retteplikt og erstatningsansvar, slik at avvisningen av påstand 2 heller ikke kan føre frem.

Gausdal kommune handlet uaktsom og er selv skyld i omtakseringen. Rettsvillfarelsen er følgelig ikke unnskyldelig. Kommunens saksbehandling var mangelfull. Kommunen unnlot også å bruke eiendomsskattelovas egne korreksjonsverktøy. Sivilombudets klare uttalelse eliminerer enhver gjenværende tvil om ansvar for kommunen. Årsaks-sammenhengen er direkte og utvilsom. Det økonomiske tapet er differansen mellom faktisk betalt eiendomsskatt for skatteårene 2021-2024 og eiendomsskatt basert på takstene fra 2018, redusert med lovfestet reduksjonsfaktor på 30 % og skattesats på 4 promille.

Påstand:

Prinsipalt:

1. Vedtak i sak KS 132/19 punkt 3, fra kommunestyret i Gausdal kommune av 12. desember 2019, om ny alminnelig taksering i 2020 med virkning fra og med skatteåret 2021, er ugyldig.
2. Utskrivning av eiendomsskatt for deltakerne i søksmålet er ugyldig for 2021 og etterfølgende år, for så vidt utskrivningene er basert på takstene fra den gjennomførte alminnelige takseringen i punkt 1.
3. Gausdal kommune skal rette utskrivningen av eiendomsskatt for 2021 og etterfølgende år, for deltakerne i søksmålet, samt betale tilbake uriiktig oppkrevet eiendomsskatt, samt rente i henhold til eiendomsskattelova § 26 av 18. desember 1987 nr. 977 § 2.

Subsidiært, dersom påstand om retting av utskrivning avvises for skatteårene 2021 - 2024:

Gausdal kommune skal erstatte uriiktig oppkrevet eiendomsskatt til deltakerne i søksmålet for 2021-2024, med tillegg av den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente fra innbetaling av uriiktig skatt til tilbakebetaling skjer.

I begge tilfeller:

Gausdal kommune plikter å erstatte saksøkernes sakskostnader for tingretten.

2.2 Gausdal kommune sitt påstandsgrunnlag og påstand

Gausdal kommune har i det vesentligste anført:

Krav relatert til tidligere skatteår enn 2025 må avvises:

Søkmålsfristen i eierdomsskattelova § 23 jf. skattebetalingsloven § 15-4 er oversett for disse vedtakene. Søkmålsfristen omfatter også Skeikampen hytteforum sitt subsidiære erstatningskrav som i realiteten er et angrep på gyldigheten av skattevedtakene.

Skeikampen hytteforum har ikke rettslig interesse etter tvisteloven § 1-3 i å få prøvd gyldigheten av kommunestyrets vedtak av 12.12.2019. Vedtaket er et prinsippvedtak om en fremtidig handling som i seg selv hverken skaper rettigheter eller plikter for de eiendomsskattepliktige i Gausdal kommune. Ved rettens prøving av gyldigheten av utskrivingsvedtakene for 2025 og senere skatteår, vil de få prøvd om lovens vilkår for å gjennomføre ny allmenn taksering fra skatteåret 2021 var oppfylt. Det ivaretar Skeikampen hytteforum sitt behov for å få avklart sin rettsstilling.

Gausdal kommune må frifinnes for alle krav relatert til skatteåret 2025 og senere år:

Utskrivingsvedtakene for skatteåret 2025 og senere år ligger innenfor søkmålsfristen og skal realitetsbehandles.

Eierdomsskattelova § 8 A-3 andre ledd annet punktum sier at kommunestyret kan bestemme at det skal gjennomføres ny allmenn taksering i kommunen både før og etter takstperioden utløp «dersom det ligg føre særlege tilhøve».

Bestemmelsen åpner altså for å foreta ny allmenn taksering på et hvilket som helst tidspunkt i takstperioden dersom det foreligger «særlege tilhøve». Kommunen mener vilkåret var oppfylt, fordi:

- Takstregimet som var etablert i 2018 hadde gitt takster på boliger og fritidsboliger som lå langt under omsetningsverdi, som er lovens verdsettelsesnorm, jf. eierdomsskattelova § 8 A-2 første ledd første punktum. Takstregimet brøt også med likebehandlingsprinsippet, fordi de lave takstene var forbeholdt boliger og fritidsboliger.
- Ved endringer i eierdomsskattelova som ble satt i kraft fra 2013 fikk kommunene fri adgang til å skifte takseringsmetode for boliger når som helst i takstperioden. Fra kommunal taksering til Skatteetatens formuesgrunnlag eller motsatt vei. I forarbeidene til lovendringen, prop.1 LS (2012-2013) punkt 8.4.11, er det åpnet for å foreta ny allmenn taksering samtidig dersom overgangen gir store takstforskjeller mellom formuesgrunnlagstakserte boliger og annen eiendom. Etter kommunens syn var vilkårene som er oppstilt i proposisjonen oppfylt av dem i 2021.
- Lovhistorikken viser at takstperioden på 10 år i eiendomsskattesaker ikke ble fastsatt av hensyn til skattyterne, men for å begrense kommunenes kostnader til taksering i en tid hvor prisstigningen på fast eiendom var svært beskjeden.
- «særlege tilhøve» er en rettslig standard. Det betyr at adgangen til omtaksering i takstperioden ikke er begrenset til å gjelde bestemte typetilfeller eller situasjoner.

Myndigheten til å bestemme om det skal gjennomføres tidligere (eller senere) omtaksering er lagt til kommunens øverste organ, som med det er gitt et visst rom for å vurdere behov og nødvendighet, ut fra de konkrete lokale forhold. Dette er en type vurdering hvor domstolene bør vise tilbakeholdenhet ved prøving av forvaltningens skjønnsutøvelse.

- Det foreligger ingen rettsavgjørelser til forståelsen av begrepet «særlege tilhøve». Forarbeidene til eigendomsattelova, gir heller ingen veiledning. Eignedomsattelova § 8 A-3 var imidlertid en ren videreføring av byskattelova § 4 fra 1911 uten noen tiltenkt innholdsmessig endring. I forarbeidene til denne bestemmelsen finner man en del veiledning om hva som ligger i begrepet «særlige forhold, som i den nynorske videreføringen i den nye loven tilsvarer «særlege tilhøve.». Sivilombudet tar i sin uttalelse tatt utgangspunkt i et brev fra Finansdepartementet til Fylkesmannen i Nordland av 28.09.2006 hvor disse forarbeidene blir gjennomgått. Kommunen mener Finansdepartementets tolkning av forarbeidene er for snever, og at det blir feil å legge til grunn at ingen andre situasjoner enn dem som er nevnt i forarbeidene kan utgjøre et »særleg tilhøve.» Uttalelsene i forarbeidene gir dessuten grunnlag for å trekke også andre slutninger enn Sivilombudet sine.
- Lovforarbeider kan ha stor rettskildemessig vekt ved lovtolkning. Administrativ uttalelser har ikke samme vekt. Sivilombudet har støttet seg til to departementsuttalelser, som går lengre enn forarbeidene og som ikke er nærmere begrunnet. Det er sett bort fra forvaltningspraksis. Sivilombudet har hatt en for snever rettslig tilnærming, og deres uttalelse kan derfor ikke tillegges avgjørende vekt.

Påstand:

1. Skeikampen hytteforum sin prinsipale påstand punkt 1 avvises.
2. Skeikampen hytteforum sin prinsipale påstand punkt 2 avvises for så vidt gjelder utskrivningsvedtak fra 2021 til og med 2024.
3. Skeikampen hytteforum sin subsidiære påstand avvises.
4. Gausdal kommune frifinnes for alle krav som ikke blir avvist.
5. Gausdal kommune tilkjennes sakskostnader.

3. Rettens vurderinger

3.1 Overordnet om de rettslige problemstillingene

Retten skal ta stilling til gyldigheten av Gausdal kommune sitt kommunestyrevedtak av 12.12.2019 i sak KS 132/19 om at det skulle gjennomføres ny allmenn taksering i kommunen med virkning fra skatteåret 2021, samt gyldigheten av utskrivningene av

eiendomsskatt for skatteåret 2021 og etterfølgende skatteår basert på omtakseringen. Det er også krevd dom for at utskrivningen av eiendomsskatt for skatteåret 2021 og etterfølgende skatteår basert på omtakseringen skal rettes for deltakerne i gruppesøksmålet, og at ulovlig innkrevd eiendomsskatt skal betales tilbake med lovens forsinkelsesrente.

Gausdal kommune har imidlertid anført at søksmålsfristen for skatteårene 2021 til 2024 var utløpt da stevningen ble inngitt. De har derfor nedlagt påstand om at alle krav som Skeikampen hytteforum har fremsatt i tilknytning til kommunens utskrivningsvedtak for skatteårene 2021 til 2024, må avvises. Det vil si at Skeikampen hytteforum sin prinsipale påstand punkt 2 avvises når det gjelder utskrivningsvedtakene for skatteårene 2021 til 2024. Det samme gjelder for den prinsipale påstand i punkt 3 hva gjelder skatteårene 2021 til 2024, da denne påstanden henger tilsvarende sammen med den prinsipale påstanden i punkt 2. Avslutningsvis har Gausdal kommune bedt om at Skeikampen hytteforum sin subsidiære påstand avvises.

Gausdal kommune mener også at Skeikampen hytteforum ikke har rettslig interesse etter tvisteloven § 1-3 i å få dom på at kommunestyrevedtaket av 12.12.2019 om omtaksering var ugyldig, men at det kan prøves prejudisielt for skatteårene 2025 og 2026 som uansett ligger innenfor søksmålsfristen. De har derfor bedt om at også den prinsipale påstanden i punkt 1 om at kommunestyrevedtaket om omtaksering er ugyldig, avvises.

Retten gir i punkt 3.2 en kort generell oversikt om eiendomsskatteregimet. Deretter vil retten i punkt 3.3 behandle spørsmålet om søksmålsfristene for utskrivningsvedtakene for skatteårene 2021- 2024 er utløpt, og om det foreligger rettslig interesse i å få prøvd kommunestyrevedtaket om omtaksering. I punkt 3.4 vil retten foreta den konkrete vurderingen av gyldigheten av kommunestyrevedtaket av 12.12.2019, og den påfølgende omtakseringen og utskrivningsvedtakene. Det vil også bli tatt stilling til retteplikt og erstatning for eventuelt uriktig innkrevd eiendomsskatt. Avslutningsvis vil det i punkt 3.5 bli tatt stilling til saksomkostningsspørsmålet.

3.2 Generelt om eiendomsskatt

Retten finner det hensiktsmessig å redegjøre kort for eiendomsskatteregimet. Dette er godt beskrevet i Sivilombudet sin uttalelse av 13.06.2023 under overskriften «Sakens bakgrunn» i avsnittene 1 til 6. Beskrivelsen er ikke omstridt, og retten legger den til grunn:

- «(1) *Det er kommunestyret i hver enkelt kommune som avgjør om kommunen skal ha eiendomsskatt og, så lenge det er innenfor eiedomsskattelovas alternativer, hvor omfattende den skal være.*
- (2) *Grunnlaget for beregningen av eiendomsskatten (skattegrunnlaget) fastsettes ved taksering. Kommunestyret oppnevner en takstnemnd som gjennomfører takseringen. Takstnemnda er uavhengig i sitt faglige*

arbeid. Eiendommene i kommunen skal verdsettes til objektiv markedsverdi ved taksering hvert tiende år, jf. eieendomsskattelova §§ 8 A-2 og 8 A-3. Takstene ligger i utgangspunktet fast i hele takstperioden. Dersom det foreligger «særlege tilhøve», kan det takseres på nytt innenfor tiårsperioden, jf. eieendomsskattelova § 8 A-3 andre ledd andre punktum.

- (3) For boligeiendommer kan kommunestyret vedta å bruke Skatteetatens formuesskattegrunnlag i stedet for kommunale eiendomsskattetakster, jf. eieendomsskattelova § 8 C-1. I motsetning til takster fastsatt av kommunens takstnemnd, vil formuesskattegrunnlaget fra Skatteetaten endre seg årlig.*
- (4) En «reduksjonsfaktor» kan brukes til å justere takstverdiene ned. En reduksjonsfaktor innebærer en lik prosentvis reduksjon i takstene sammenlignet med det eiendommene i utgangspunktet ble taksert til (forutsetningsvis omsetningsverdi). En reduksjonsfaktor kan brukes for å redusere skattenivået, og kan samtidig virke som en sikkerhet mot at eiendommer blir taksert til en verdi som overstiger faktisk markedsverdi. Bruken av reduksjonsfaktor er ikke regulert i eieendomsskattelova, men er basert på langvarig og fast praksis.*
- (5) Enkelte kommuner takserer også eiendommene direkte til en viss prosentandel av omsetningsverdien uten at det vedtas en eksplisitt reduksjonsfaktor. Som et alternativ, eller i tillegg til å vedta en fast reduksjonsfaktor, utviser også takstnemndene ofte «forsiktighet» i takseringen. F.eks. er det vanlig at takseringen baserer seg på beregninger ut fra bruksareal og priser for denne type eiendom og/eller området eiendommen ligger i. Dette utgangspunktet kan justeres opp eller ned ut fra bestemte momenter, såkalte sjablongfaktorer.*
- (6) For bolig- og fritidseiendom kan kommunene også vedta et bunnfradrag (kronebeløp), jf. eieendomsskattelova § 11 annet ledd. Bunnfradraget er ikke en del av taksten, og må vedtas av kommunestyret hvert år sammen med skattesatsen.»*

I 2014 ble det innført en ny og alternativ verdsettingsmetode for boligeiendommer, jf. eieendomsskattelova § 8 C-1. Istedenfor å verdsette boliger gjennom taksering, kan kommunene benytte seg av Skatteetatens formuesverdier. Hovedbegrunnelsen for å innføre verdsettelsesmetoden var «å legge til rette for en enklere og rimeligere taksering for eiendomsskatt», jf. prop. I LS (2012-2013) punkt 8.4.4. I motsetning til vanlige takster som ligger fast i perioden mellom hver allmenn taksering, blir formuesverdiene justert hvert år i takt med prisutviklingen. Gausdal kommune valgte i 2019 i det angjeldende kommunestyremøtet å gå over til å benytte Skatteetatens formuesverdier for verdsetting av eiendomsskatt for boliger.

Av betydning for forståelsen av eiendomsskatteregimet hører det også som nevnt med at Stortinget med virkning for skatteårene 2020 og 2021, i tråd med regjeringens forslag til statsbudsjett i prop. 1 LS (2018-2019) og i prop. 1 LS (2019-2020, vedtok at eiendomsskatten i kommunene ble redusert fra syv til fem promille fra skatteåret 2020 og ytterligere redusert fra fem til fire promille fra skatteåret 2021, jf. eiedomsskattelova § 11 første ledd annet punktum. Eiendomsskattegrunnlaget ble også redusert ved at det ble innført en obligatorisk reduksjonsfaktor fra skatteåret 2020. Reduksjonsfaktoren innebar at takstene for boliger og fritidsboliger, samt formuesgrunnlaget for boliger verdsatt etter denne metoden, skulle reduseres med 30 %, jf. eiedomsskattelova § 8 A-2 første ledd og § 8 C-1 annet ledd. Retten tilføyer at det også går et skille mellom faglig forsiktighetsprinsipp som benyttes ved taksering og politisk begrunnet reduksjonsfaktor.

3.3 Spørsmål om søksmålsfristene for utskrivingsvedtakene for skatteårene 2021-2024 er utløpt, og om det foreligger rettslig interesse i å få prøvd kommunestyrevedtaket om omtaksering

3.3.1 Nærmere om avvisingsspørsmålene

Skeikampen hytteforum har nedlagt påstand om at alle individuelle utskrivingsvedtak som gjelder deres fritidseiendom og som er truffet med grunnlag i takstene fra 2021, skal kjennes ugyldig. Det vil si alle utskrivingsvedtak for skatteåret 2021 og etterfølgende skatteår som har sin bakgrunn i omtakseringen.

Gausdal kommune mener imidlertid at søksmålsfristen for skatteårene 2021 til 2024 var utløpt da stevningen ble inngitt. De har derfor nedlagt påstand om at alle krav som Skeikampen hytteforum har fremsatt i tilknytning til kommunens utskrivingsvedtak for skatteårene 2021 til 2024, må avvises. Det vil si at Skeikampen hytteforum sin prinsipale påstand punkt 2 avvises når det gjelder utskrivingsvedtakene for skatteårene 2021 til 2024. Det samme gjelder for den prinsipale påstand i punkt 3 som gjelder skatteårene 2021 til 2024, da denne påstanden henger tilsvarende sammen med den prinsipale påstanden i punkt 2. Avslutningsvis har Gausdal kommune bedt om at Skeikampen hytteforum sin subsidiære påstand avvises.

Gausdal kommune mener også at Skeikampen hytteforum ikke har rettslig interesse i å få dom på at kommunestyrevedtaket av 12.12.2019 om omtaksering var ugyldig, men at det kan prøves prejudisielt for skatteårene 2025 og 2026 som uansett ligger innenfor søksmålsfristen. De har derfor bedt om at også den prinsipale påstanden i punkt 1 om at kommunestyrevedtaket om omtaksering er ugyldig, avvises.

Retten ser først på spørsmålet om Skeikampen hytteforum har rettslig interesse i å få dom for at kommunestyrevedtaket var ugyldig, eller om denne ugyldighetspåstanden må avvises.

3.3.2 Har Skeikampen hytteforum rettslig interesse i å få dom for at kommunestyrevedtaket om omtaksering var ugyldig, eller må denne ugyldighetspåstanden avvises?

Spørsmålet om rettslig interesse reguleres av tvisteloven § 1-3 og der det i annet ledd heter:

«Den som reiser saken, må påvise et reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte. Dette avgjøres ut fra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det.»

Annet ledd stiller krav til den tilknytning en part må ha til søksmålsgjenstanden, og til den situasjonen - først og fremst et aktualisert behov for rettslig avklaring - som må foreligge for at sak skal kunne reises.

I dette tilfellet er det ikke tvilsomt at Skeikampen hytteforum har den nødvendige tilknytning til søksmålsgjenstanden; nemlig kommunestyrevedtaket av 12.12.2019 om omtaksering. Tvistetema er om de har klart behov for en rettslig avklaring. Det vil si at en avgjørelse må rettslig eller faktisk ha betydning for parten, jf. eksempelvis Rt.2008 side 1153 avsnitt 19 til 21.

Gaustad kommune har anført at kommunestyrevedtaket er et prinsippvedtak om en fremtidig handling som i seg selv hverken skaper rettigheter eller plikter for de eiendomsskattepliktige i kommunen. De mener derfor Skeikampen hytteforum ved rettens prøving av gyldigheten av utskrivningsvedtakene for skatteårene 2025 og 2026 vil få prøvd om eiedomsskattelovas vilkår for å gjennomføre allmenn taksering fra 2021 var oppfylt, og at det ivaretar deres behov for rettslig avklaring.

Retten mener Skeikampen hytteforum har behov for en rettslig avklaring av om kommunestyrevedtaket av 12.12.2019 om omtaksering var ugyldig. Uten kommunestyrevedtaket ville denne saken ikke funnet sted. Det var kommunestyrevedtaket som utløste at det ble foretatt omtaksering, og som er en nødvendig forutsetning for utskrivningsvedtakene fra skatteåret 2021 og påfølgende skatteår. En prejudisiell vurdering av ugyldighetsspørsmålet vil etter rettens syn kunne anses å ha mindre rettskildemessig vekt enn hva en dom som avgjør ugyldighetsspørsmålet vil ha, særlig sett hen til at Sivilombudet sin uttalelse ikke ble fulgt og det ikke foreligger rettspraksis på området fra før.

Etter dette konkluderer retten med at Skeikampen hytteforum har rettslig interesse i å få dom på om kommunestyrevedtaket av 12.12.2019 om omtaksering var ugyldig. Gausdal kommune sin påstand om at Skeikampen hytteforum sin prinsipale påstand i punkt I skal avvises, tas dermed ikke til følge.

3.3.3 Er søksmålsfristene for utskrivingsvedtakene for skatteårene 2021- 2024 utløpt?

Søksmålsfristen for eiendomsskatt reguleres av eiendomsskattelova § 23 som henviser videre til skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd. Eiendomsskattelova § 23 første ledd første punktum lyder:

«Føresegnene i skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd og § 15-6 første og andre ledd og innkreivingsloven § 37 gjelder på tilsvarende vis for søksmål og tvistar for tingretten i sak om tvangsfullføring og mellombels sikring om eiendomsskatt.»

Skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd lyder:

«Søksmål må reises innen seks måneder etter at avgjørelsen ble sendt den skattepliktige. [...] Det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristene etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.»

Det er i denne saken ikke krevd oppfriskning.

Gausdal kommunes påstand om at Skeikampen hytteforum sin prinsipale påstand i punkt 2 skal avvises, tas etter dette til følge.

Retten går så over til å se på om søksmålsfristen i skatteforvaltningsloven § 15-4 også gjelder for retteplikt og erstatningsansvar.

Skeikampen hytteforum mener under henvisning til høyesterettsdommene i Edquist Rt-2006-1265 og Canica Rt-2006-1281 at søksmålsfristene i skatteforvaltningsloven § 15-4 ikke gjelder for retteplikt og erstatningsansvar. Dette fordi retting- og erstatningskravet i foreliggende sak er begrunnet med forhold utenfor selve takst-fastsettelsen og utskrivningen, og derfor er direkte sammenlignbare med de to høyesterettsdommene. Gausdal kommune bestrider forståelsen av de to nevnte høyesterettsdommene.

Søksmålsfristen på 6 måneder gjelder også erstatningssøksmål og retting, og om dette heter det i prop. 38 L (2015-2016) i punkt 21.5.1:

«Det følger av rettspraksis at søksmålsfristen også gjelder i saker om tilbakebetaling og erstatning, når kravet er begrunnet med at ligningsvedtaket er ugyldig eller i strid med loven. Bestemmelsen gjelder derimot ikke dersom de omstendigheter som påberopes som ansvarsbetingende, ligger utenfor selve ligningsvedtaket, jf. Rt-2006-1265 avsnitt 40 og Rt-2006-1281 avsnitt 50.»

Og videre uttales det i punkt 21.5.3:

«Søksmålsfristen skal, på samme måte som i dag, gjelde for alle søksmål der det reelt sett er et vedtak om skattefastsetting som prøves, herunder saker hvor det kreves erstatning eller tilbakebetaling av for mye ilagt skatt.»

Det følger altså av denne proposisjonen at søksmålsfristen gjelder der hvor det reelt sett er vedtak om skattefastsetting, herunder omtaksering som i foreliggende sak, som prøves.

I proposisjonen vises det til to sentrale høyesterettsdommer. Edquist-dommen i Rt-2006-1265 og Canica i Rt-2006-1281.

Det sentrale poeng av relevans her følger av avsnitt 54 i Canica dommen og lyder:

«Det prinsipale krav som Canica AS har fremsatt, er ikke bare begrunnet med erstatningsrettslige regler, men også med at staten både etter EØS-avtalen og etter ulovfestede norske regler om tilbakesøking av uriktig betalte beløp har plikt til å foreta tilbakebetaling av skatt som er oppkrevd i strid med EØS-avtalen. I den utstrekning tilbakeleveringskravet blir begrunnet med forhold som ligger utenfor selve ligningsvedtaket, faller det etter mitt syn utenfor skattebetalingsloven § 48 nr-5.Søksmål kan da anlegges uten hinder av søksmålsfristen i denne bestemmelsen.

Det relevante i avsnittet er min understrekning. Skattebetalingsloven § 48 nr. 5 er nå avløst av skatteforvaltningsloven § 15-4 uten innholdsmessig endring.

Retten mener både kommunestyrevedtaket om omtaksering og utskrivning, samt de individuelle vedtakene som eiendomsskattenemnden og eiendomsskattekontoret treffer, er alle nødvendige betingelser for å skrive ut eiendomsskatt. De utgjør et samlet grunnlag for eiendomsskatteutskrivningen som skatteyterne har full anledning til å få prøvd gyldigheten av innenfor søksmålsfristene. Dette skiller seg ut fra eksempelvis Edquist-dommen der det ikke var anvendelsen av skattelovgivningen som var grunnlag for erstatningskravet, men statens vedvarende unnlattelse av å utføre de pliktene staten er pålagt i EØS-avtalen. Som sammen med statens unnlattelse av å informere offentligheten om situasjonen, gjorde det vanskelig for berørte å ivareta egne interesser.

Søksmålsfristene er absolutte og gir ikke rom for skjønnsutøvelse. De er satt for å balansere hensynet til materielt riktige forvaltningsavgjørelser mot hensynet til forutsigbarhet og at avgjørelser skal være endelige dersom de ikke angripes innen rimelig tid. Søksmålsfristene stiller dermed krav til skatteyterne om å undersøke og reagere innen fristutløp. Skeikampen hytteforum kan dermed ikke høres med at en avvisning har fratatt dem alle rettsmidler for å angripe skatteårene 2021 til 2024.

Retten er etter dette kommet til Gausdal kommune gis medhold i at Skeikampen hytteforum sin prinsipale påstand punkt 2 avvises for så vidt gjelder utskrivningsvedtakene

for skatteårene 2021 til 2024. Som er naturlig følge av dette, avvises også den prinsipale påstanden punkt 3 for så vidt gjelder skatteårene 2021 til 2024. Gausdal kommune la ikke ned en formell påstand knyttet til avvisning av punkt 3, og begrunnet det med at dette ble ansett unødvendig siden det nettopp ville være en naturlig følge av avvisningen av punkt 2.

3.4 Den konkrete vurderingen av om lovens vilkår for omtaksering var oppfylt, og om det foreligger retteplikt og tilbakebetalingsplikt for eventuelt uriktig innbetalt eiendomsskatt

Retten tar først stilling til om Gausdal kommune hadde rettslig adgang til å foreta omtaksering med virkning fra skatteåret 2021.

Når det gjelder domstolenes adgang til å prøve om kommunestyrevedtaket og de etterfølgende utskrivingsvedtakene er ugyldige, så følger det av Grunnloven § 89 at domstolene har rett og plikt til å prøve om det strider mot landets lover å anvende andre beslutninger truffet under utøving av offentlig myndighet. I boken Statsforfatningen i Norge, av John. Andenæs og Arne Fliflet fra 1993, er domstolenes prøvelsesrett av forvaltningsavgjørelser formulert slik på side 448:

«Spørsmålet om vilkårene foreligger, kan domstolene prøve selv om de er av skjønnsmessig art. Derimot kan de ikke prøve om og hvordan forvaltningsorganet bør bruke sin myndighet.»

Det er kommunestyre i Gausdal kommune sitt vedtak i sak 132/19 som ugyldigheten skal prøves i forhold til. Er dette vedtaket ugyldig, medfører det at også utskrivingsvedtakene som tar utgangspunkt i dette kommunestyrevedtaket er ugyldig, men retten viser her til at for skatteårene 2021 til 2024 er som nevnt søksmålsfristen utløpt. Kommunestyrevedtaket i punkt 3 lyder som følger:

«3. Med utgangspunkt i de store forskjellene som oppstår mellom boligeiendom og all øvrig eiendom som følge av vedtakspunkt 1 og vedtakspunkt 2 foran, vedtar kommunestyret å gjennomføre en ny allmenn taksering i 2020 av alle øvrige eiendommer. De nye takstene gis virkning fra og med skatteåret 2021.»

I og med at kommunestyrevedtaket viser til vedtakspunktene 1 og 2, nevner retten også disse for sammenhengens skyld:

- «1. Kommunestyret vedtar å videreføre gjeldende lokale eiendomsskattetakster for 2020, med bruk av obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 % for boliger og fritidseiendommene.*
- 2. Kommunestyret vedtar å ta i bruk Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er berettiget (jfr. Eiendomsskatteloven § 8 C-1) for skatteåret 2021.»*

I forhold til bevisføringen er dette først og fremst et lovtolkningsspørsmål om kommunestyrevedtaket utgjør et «særegne tilhøve» som faller inn under

eigedomsskattelovas § 8 A-3 annet ledd annet punktum sitt unntak om at allmenn taksering skal skje hvert tiende år. Gjennomgang av aktuelle rettskilder vil være det sentrale. Parts- og vitneforklaringer vil således ha begrenset betydning i bevisvurderingen. For å vise at denne saken og behandlingen av den har vært krevende for kommunestyret tar retten likevel med en uttalelse fra kommunestyrerepresentant fra FrP og nå nyvalgt ordfører, Stig Audun Melbø, under Gausdal kommunes budsjettkonferanse 07.11.2019, der han uttalte:

«Vi må erkjenne, både politikere og administrasjon, at dette (eiendomsskatt, rettens anm.) har vært brukt som salderingspost på budsjettet i flere år sammen med bruk av fond. Dette gjør at vi har kommet opp i en situasjon som ikke er god, men som måtte komme før eller senere uansett. Og så kom bremsene på litt kjapt.»

Det følger av eigedomsskattelova § 8 A-3 annet ledd første punktum at det skal være allmenn taksering hvert tiende år. Dersom det foreligger «særegne tilhøve», kan som nevnt kommunestyret likevel bestemme at ny allmenn taksering skal skje tidligere eller senere enn det, jf. eigedomsskattelova § 8 A-3 annet ledd annet punktum.

Vi er på legalitetsprinsippets område og hvor ordlyden etter Grunnloven § 113 står sentralt. Det gjelder imidlertid ikke noe eget rettskildemessig tolkningsprinsipp innen skatte og avgiftsretten, og om dette uttaler Høyesterett i HR-2014-2471-A i avsnitt 48:

«Det gjelder imidlertid ikke et slikt eget rettskildemessig tolkningsprinsipp innen skatte- og avgiftsretten. Legalitetsprinsippet får anvendelse generelt der staten gjør inngrep overfor den enkelte, og krever hjemmel i lov, jf. Grunnloven § 113. Det innebærer at lovens ordlyd står sentralt ved tolkningen. Men tolkningstvil må løses ut fra hva som er best i samsvar med en avveining av samtlige rettskildefaktorer og som sikrer tilstrekkelig klarhet og forutsigbarhet for borgerne. Et prinsipp om at tolkningstvil i en sak skal løses i borgernes favør, vil lett kunne slå ut motsatt for andre avgiftspliktige i andre sammenhenger, og er neppe egnet som noen god rettesnor.»

En naturlig språklig forståelse av ordlyden «særegne tilhøve», tilsier at det må være noe som er utenom det vanlige/normale, som skiller seg ut, eller er spesielt. Det ligger med andre ord i ordlyden at terskelen for å påberope seg «særegne tilhøve», ligger høyt.

Begrepet «særegne tilhøve» er å anse som en rettslig standard. Det vil si at innholdet i begrepet kan utvikle seg over tid, og som utgangspunkt ikke er forbeholdt bestemte typetilfeller eller situasjoner med mindre det er gitt føringer om det i forarbeid, rettspraksis eller andre rettskilder av stor autorativ vekt.

Det foreligger ingen rettspraksis som har tatt stilling til hva som ligger i begrepet «særegne tilhøve». Rettskildene på området er hovedsakelig forarbeidene til eigedomsskattelova

§ 8 A-3 annet ledd og den tidligere byskatteloven § 4 første ledd annet punktum, forarbeidene til eigdomskattelova § 8 C-1, uttalelser fra Finansdepartementets skattelovavdeling, Sivilombudets uttalelse, samt juridisk teori. Formålsbetraktninger og reelle hensyn som likebehandling av ulike formuesobjekter vil også kunne få betydning ved lovtolkningen. Fra Gausdal kommune sin side er det vist til at det også må anses å foreligge forvaltningspraksis for hvordan kommunene har praktisert og forstått reglene. Retten har imidlertid ikke fått seg forelagt noe ensartet og dokumentert forvaltningspraksis fra kommune Norge på dette, og uansett vil denne ha hatt begrenset rettskildemessig vekt ved mer eller mindre rene lovtolkningsspørsmål.

Bestemmelsen er en videreføring av den tidligere byskatteloven § 4 første ledd annet punktum etter en lovteknisk opprydding i 2013. Det følger av prop. 112L (2011-2012) i avsnitt 3.7.2 at rettspraksis og andre rettskilder knyttet til byskatteloven § 4 fortsatt vil være relevant for forståelsen av begrepet «særlege tilhøve.» Forarbeidene til eigdomsskattelova § 8 A-3 annet ledd som fikk nåværende ordlyd i 2013 og den tidligere byskatteloven § 4 første ledd annet punktum, gir imidlertid begrenset veiledning i hva som ligger i uttrykket «særegne tilhøve». Av forarbeidene til byskatteloven § 4 ble det påpekt at omtaksering var en «besværlig og kostbart» apparat å sette i gang, og at det normalt ikke vil finne sted noen «væsentlig forrykkelse» i verdiforholdene innenfor en 10 årlig takstperiode, jf. Ot.prp. nummer 5 (1909) på side 185.

I et publisert uttalelse fra Finansdepartementet av 28.12.2006, inntatt i UFIN-2006-A, gjennomgår departementet rettskildematerialet til byskatteloven § 4 første ledd annet punktum, og hvor det i oppsummeringen i brevet uttales:

«Lovens ordlyd sammenholdt med uttalelser i forarbeider og fra Finansdepartementet, viser at det ligger en begrensning i adgangen til omtaksering etter byskatteloven § 4 første ledd annet punktum. Reelle hensyn taler også for dette. Dersom en kommune begrunner en omtaksering kun med at de ønsker et høyere skattegrunnlag før ny alminnelig taksering kan holdes, vil ikke dette være tilstrekkelig etter loven. Det kreves at forholdene er endret siden forrige taksering slik at takstene ikke tilsvarer reelle verdier. Slik endring må forutsette at den opprinnelige taksten reflekterte markedsverdien. Hvis kommunen bevisst har valgt et lavere skattegrunnlag kan ikke økt differanse mellom fastsatt og reell verdi medføre at takstene ikke lenger anses «reelle» og dermed konstituere «særegne forhold».

Dette må også gjelde hvor avviket fra reell markedsverdi skyldes bruk av såkalt «reduksjonsfaktor». Det vises her til Norsk Lovkommentar 2005 bind 1, side 190 note 12 til byskatteloven; «Det er langvarig praksis for at kommunene kan sette takstene til en viss andel av antatt omsetningsverdi gjennom bruk av en egen reduksjonsfaktor eller lignende. Denne reduksjonsfaktoren må anses som en del av

takstgrunnlaget, og kan derfor ikke justeres i tiden mellom alminnelige takseringer, jf. note 1.»

I utgangspunktet synes heller ikke det forhold at det kan påvises skjevheter i takstene å kunne medføre at det foreligger «særegne forhold». Slike feil bør normalt rettes gjennom omtaksering, jf. byskatteloven § 4 første ledd, siste punktum.»

Finansdepartementet påpeker i brevet at dersom kommunen bevisst har valgt et lavere skattegrunnlag kan ikke økt differanse mellom fastsatt og reell verdi medføre at takstene ikke lenger anses «reelle», og dermed konstituere «særegne forhold». I denne forbindelse viser retten til at Gausdal kommune ved takseringen i 2016 hadde nedsatt en sakkyndig nemnd som foretok takseringen. Et uttalt mål ved takseringen var at verdsettelsen av boliger og fritidsboliger skulle ligge på 80 % av antatt omsetningsverdi. Fasiten ble at omsetningsverdien ble liggende på omtrent 60 % av antatt omsetningsverdi. Blant annet med bakgrunn i at en ikke ville legge seg høyere enn sammenlignbare kommuner som Øyer. Når Gausdal kommune gjennom kommunestyrevedtaket 12.12.2019 i punkt gikk over til å benytte Skatteetatens formuesgrunnlag for boliger, oppstod det en betydelig forskjell mellom fritidsboliger som var taksert til omkring 60 % av omsetningsverdi og boliger som var taksert til 100 % av omsetningsverdi. Selv om det særlig fra administrasjonen i Gausdal kommune i ettertid har vært stilt spørsmål med de lave takstene, ble disse lagt til grunn. Som det fremgår av særutskrift fra samlet saksfremstilling til sakkyndig nemnds møte 15.02.2018 utarbeidet av saksbehandler Torbjørn Furuhaugen, ga kommunen på det tidspunktet uttrykk for å være fornøyd med nemndas arbeid:

«Etter administrasjonens vurdering har sakkyndig nemnd gjort en grundig jobb, vurdert nøye takstene og vært opptatt av likebehandling. Takstene er foreslått av administrasjonen, og gjennomgått og kvalitetssikret av sakkyndig nemnd.»

Kommunestyremøtet var også fornøyd med takseringen. Kommunen hadde fått inn mer eiendomsskatt enn forventet og satte derfor ned skattesatsen for eiendomsskatt fra 5,5 promille til 5,1 promille. Dette viser at Gausdal kommune bevisst har valgt et lavere skattegrunnlag og var samlet sett fornøyd med det i 2018. Ut fra departementets brev om forståelsen av forarbeidene til byskatteloven § 4 første ledd annet ledd utgjør da ikke at takstene i 2016 ble satt til 60 % av omsetningsverdi et «særlege tilhøve» til å omtaksere få år etterpå.

Retten bemerker for orden skyld at Finansdepartementets gjennomgang i brevet fra 2006 av forarbeidene til byskattelovens § 4 første ledd annet ledd, også er i samsvar med rettens forståelse. På skatte- og avgiftsrettens område anses forøvrig generelt uttalelser fra Finansdepartementets skattelovavdeling for å ha høy rettskildemessig vekt.

Som det fremgår av prop. 1 LS (2012-2013) i punkt 8.4.11 var Finansdepartementet ved

innføringen av eiendomskattelova § 8 C-1 i 2014 klar over at det kunne oppstå forskjeller i verdsettelse mellom boliger beregnet etter formuesgrunnlag og annen eiendom som ble beregnet etter taksering, dersom kommunen gikk over til å bruke den nye verdsettelses metoden som det ble åpnet for. Departementet kom derfor med uttalelser om disse takstforskjellene mellom eiendomstyper kunne anses som «særlege tilhøve», som gjorde at kommunen kunne foreta omtaksering for å utjevne forskjellene. Om dette uttalte departementet:

«Dersom det oppstår store forskjeller mellom formuesgrunnlaget for boliger og annen eiendom i takstperioden som følge av (rettens understrekning) generell prisstigning eller prisnedgang, kan kommunen gjennomføre ny alminnelig taksering som følge av «særegne forhold», jf. byskatteloven § 4 første ledd annet punktum og omtalen over. Fra 2013 reguleres dette i eieendomsskattelova § 8 A-3 annet ledd. Tilsvarende kan kommuner som allerede har eiendomsskatt, gjennomføre ny alminnelig taksering med virkning for det skatteåret boliger første gang blir taksert etter departementets forslag. Med dette kan kommuner som i dag har eiendomsskatt, takserer både boligeiendom og annen eiendom i samme skatteår, selv om 10-årsperioden ikke er utløpt.

Departementet vil vurdere tiltak som kan dempe effekten av dagens regler om at taksten ligger fast i takstperioden.»

Det åpnes altså for omtaksering for to typetilfeller.

Det første typetilfellet er når det har oppstått store takstforskjeller mellom boliger som verdsettes etter formuesgrunnlag og annen eiendom som takseres. Disse takstforskjellene må skyldes generell prisstigning. Selv om Finansdepartementet ikke har beskrevet nærmere hva som ligger i «store forskjeller», kan ikke retten se at den generell prisstigning i Gausdal kommune i den angjeldende perioden kan sies å ha ligget over det påregnelige eller være unormal høy sammenlignet med andre relevante deler av landet. Retten viser her til den dokumentasjon som er fremlagt. Vitneforklaringen fra samfunnsøkonom Sondre Vågenes Michelsen og hans gjennomgang av prisutviklingen på boliger og fritidsboliger Gausdal kommune i perioden 2018 til 2021, endrer ikke rettens syn på det.

Det andre typetilfellet som berettiger omtaksering er det første året den nye verdsettelsesmetoden for boliger tas i bruk. Her er det ordet «tilsvarende» i forarbeidsuttalelsen til departementet som kan gi rom for tolkningstvil. Fra Gausdal kommune sin side er det blitt anført at uttalelsen åpner for at det er nok at det oppstår store forskjeller mellom boliger og fritidseiendom ved overgang til Skatteetatens formuesgrunnlag for boliger. Følgelig at det ikke også kreves at det skyldes generell prisstigning.

Gausdal kommune mener å ha funnet støtte for dette i Finansdepartementets brev til KS av

18.12.2018 der departementet skriver:

«Departementet antar at de samme prinsippene vil gjelde etter den siste lovendringen, og legger derfor til grunn at overgang til bruk av formuesgrunnlag for verdsettelse av boligeiendom vil innebære adgang til omtaksering forut for utløpet av ti-årsfristen, jf. eigedomsskattelova § 8 A-3.

Det understrekes at slik omtaksering, forutsetter at «det oppstår store forskjeller» mellom boligeiendom og annen eiendom, jf. formuleringen «tilsvarende». At kommunen går over til annen verdsettelsesmetode vil ikke i seg selv være grunnlag for en ny alminnelig taksering. Ved vurderingen av om det foreligger forskjell må sammenligningen mellom boliger og annen eiendom gjøres uten fradrag for obligatorisk og lokal reduksjonsfaktor, og eventuelt bunnfradrag.»

Retten merker seg at departementet her ikke uttaler at de store forskjellene må skyldes generell prisstigning. Ordlyden og sammenhengen i forarbeidsuttalelsen, mener retten imidlertid viser at tilsvarende ikke bare er ment å vise tilbake på «store forskjeller» som departementet i brevet av 18.12.2018 viser til, men også til hele setningen «*Dersom det oppstår store forskjeller mellom formuesgrunnlag for boliger og annen eiendom i takstperioden som følge av generell prisstigning, kan kommunen gjennomføre av «særegne forhold».* Departementet må etter rettens syn i sitt brev av 18.12.2018 åpenbart ha ment dette, selv om det er uheldig at ikke det klart fremgår. Dette er også den forståelsen av forarbeidsuttalelsen som Sivilombudet har lagt til grunn i sin uttalelse av 13.06.202. I likhet med at uttalelser fra Finansavdelings skattelovavdeling generelt har stor rettskildemessig vekt innen skatte- og avgiftsretten, har generelt uttalelser fra Sivilombudet stor rettskildemessig vekt innen forvaltningsrettens område.

Gausdal kommune mener også forarbeidsuttalelsen åpner for at ordet «tilsvarende» ikke nødvendigvis henviser til at det må ha oppstått store forskjeller, men at overgang til ny verdsettelsesmetode i seg selv utgjør et «særleg tilhøve» som åpner for omtaksering. Retten er enig i at ordlyden i forarbeidsuttalelsen åpner for en slik tolking også. Imidlertid mener retten at det i så fall ville være unødvendig å ta med setningen om at «*Departementet vil vurdere tiltak som kan dempe effekten av dagens regler om at taksten ligger fast i takstperioden.*» og at det med styrke taler mot en slik ordlydsforståelse.

Finansdepartementet var dessuten kjent med at det kunne oppstå store forskjeller i takstnivå mellom boliger og fritidseiendom. Det ble derfor vurdert å åpne for en tilnærmet fri adgang til omtaksering i det året den nye verdsettelsesmetoden ble innført. I høringsnotatet het det om dette:

«Det kan være krevende for kommunen å finne en reduksjonsfaktor som sikrer lik beskatning av eiendom som blir taksert etter hhv. gjeldende regler og etter forslaget

her, når takseringen av de ulike kategoriene gjennomføres på ulike tidspunkt. For å oppnå et likt takstnivå i kommunen, legger departementet til grunn at bruk av forslaget til et nytt takseringsalternativ må anses som «særegne forhold». I innføringsåret gir dette adgang til å gjennomføre ny alminnelig taksering for eiendom som takseres etter gjeldende regler, jf. byskatteloven § 4 første ledd. Med dette kan kommuner som i dag har eiendomsskatt takserer både boligeiendom og annen eiendom i samme skatteår.»

Det som her ble forslått i høringsnotatet var imidlertid ikke med i forslaget som ble lagt frem for Stortinget. Etter rettens syn underbygger det at forarbeidsuttalelsen ikke åpner for at overgang til ny verdsettelsesmetode mellom bolig og fritidseiendom utgjør et «særlege tilhøve» som berettiger omtaksering.

I forbindelse med Sivilombudet sin uttalelse ble det også spørsmål om Gausdal kommune hadde lokal reduksjonsfaktor. Sivilombudet la det til grunn, til tross for at kommunen selv mente de ikke hadde en slik lokal reduksjonsfaktor. Uansett ville den obligatoriske reduksjonsfaktoren på 30 %, ifølge Gaustad kommune føre til gjennomsnittlig skattegrunnlag på bolig og fritidseiendommen til ca. 42 % av eiendommenes omsetningsverdi. I tillegg kom effekten av at skattesatsene måtte settes ned. Retten viser her til det som fremkommer i notat fra KS advokatene av 29.11.2023 om vurdering av Sivilombudet sin uttalelse, og som var grunnlaget for at kommunen valgte å ikke følge uttalelsen. Selv om følgene for Gausdal kommune i forhold til budsjett ville blitt store, endrer det ikke rettens syn på at dette ikke utgjør et «særlege tilhøve» gitt føringene i forarbeidene og Finansdepartementet sine etterfølgende tolkningsuttalelser.

Juridisk teori har ingen selvstendig drøfting av hva som ligger i begrepet «særlege tilhøve», men refererer i stor grad til de samme rettskilder som her er gjennomgått. Retten viser i den forbindelse til lovkommentarene i Gyldendal Rettsdata til bestemmelsen av Ingvild Brandal og lovkommentarene til Einar Harboe i Eigedomsskattelova 3. utgave 2022.

Reelle hensyn er også en relevant rettskilde ved lovtolkningsspørsmålet. Fra Gausdal kommune er det blitt anført at likebehandlingshensyn taler for kommunestyrets vedtak var gyldig, og at det var anledning til omtaksering. Det følger av HR-2019-273-A avsnitt 68 at likhetsprinsippet innebærer at like tilfeller skal behandles likt. Finansdepartementet har i brev av 19.06.2008 fra KS advokatene inntatt i Utv-2019-1259, på eiendomsskatterettens område oppfattet likhetsprinsippet slik at det ikke er adgang til å ha ulikt takstnivå på likeartede eiendommer. Retten kan imidlertid ikke se at det kan bryte med likhetsprinsippet når lovgiver har innført en alternativ verdsettelsesmetode for boliger i eigedomsskattelova § 8 C-1. Som nevnt var lovgiver ved innføring av eigedomsskattelova oppmerksom på at overgang til ny verdsettelsesmetode ville innebære takstforskjeller mellom boliger og annen eiendom. I likhet med Sivilombudet har derfor retten vanskelig for å se at «*det å benytte seg av en alternativt – men fullt lovlig verdsettelsesmetode – i seg selv skulle bryte*

med likhetsprinsippet, og at dette skulle ha som konsekvens at kommunen kan omtaksere på grunn av «særlege tilhøve» og derved øke skattebelastningen på annen eiendom.»

Ved lovtolkning vil også formålsbetraktninger kunne få betydning. Gausdal kommune har ikke lagt skjul på at det var endringene regjeringen og Stortinget foretok da de nedjusterte eiendomsskatten fra syv promille til fem og så fire promille samt innførte en obligatorisk reduksjonsfaktor, som utløste behovet for å gjøre endringer i eiendomsskatteinnkrevingen. Som nevnt var det uttalte målet til regjeringen og Stortinget å få ned eiendomsskattebelastningen for eiere av boliger og fritidseiendom. Omtakseringen som Gausdal kommune gjorde, førte til betydelige innskjerpet eiendomsskatt for fritidsboliger, stikk i strid med det som var intensjonen til regjeringen og Stortinget. Med dette som bakteppe, taler det mot å tolke eiendomsskatteleva slik at kommunestyrets begrunnelse for omtaksering anses å utgjøre et særlege tilhøve». Eventuell skjerpning av eiendomsinntektsgrunnlaget for fritidsboliger må således skje gjennom allmenn taksering ved utløpet av inneværende takstperiode i 2026.

Oppsummert mener retten at vilkåret om «særlege tilhøve» i eiendomsskatteleva § 8 A-3 anner ledd ikke er oppfylt. Forskjellene som oppstod mellom boliger og fritidseiendommer skyldes i hovedsak Gaustad kommunes valg om å ta i bruk Skatteetatens formuesgrunnlag for boliger. Hverken disse forskjellene, kommunens tidligere valg av takstnivå eller behovet for å motvirke reduserte eiendomsskatteinntekter som følge av lovendringer, kan anses som «særlege tilhøve» som gir adgang til ny allmenn taksering utenfor tiårsperioden. I realiteten er omtakseringen et forsøk på å kompensere for reduserte eiendomsskatteinntekter og for forskjeller kommunen selv hadde skapt gjennom valg av verdsettelsesmetode. Dette er ikke tilstrekkelig til å oppfylle eiendomslovas strenge krav om «særlege tilhøve.»

Etter å ha gjennomgått de mest relevante rettskildene, konkluderer retten derfor med at Gausdal kommune sitt kommunestyrevedtak av 12.12.2021 i sak 132/19 punkt 3 er ugyldig. Følgene av dette er at også utskrivingsvedtakene av eiendomsskatt som bygger på dette kommunestyrevedtaket er ugyldig, men da med det unntak at søksmålsfristen for å angripe utskrivingsvedtakene for skatteårene 2021 til 2024 er utløpt. Skeikampen hytteforum gis etter dette medhold i sin prinsipale påstand 1 om at kommunestyrevedtaket er ugyldig. De gis også medhold i sin prinsipale påstand 2 om at utskrivingsvedtakene for deltakere i gruppesøksmålet er ugyldig for skatteårene 2025 og 2026.

Retten er videre kommet til at Skeikampen hytteforum gis medhold i sin prinsipale påstand 3 om at Gausdal kommune skal rette utskrivningen av eiendomsskatt for skatteårene 2025 og 2026 og tilbakebetale uriktig oppkrevd eiendomsskatt for disse skatteårene for deltakerne i gruppesøksmålet. Som begrunnelse for dette viser retten til at Gausdal kommune selv har skapt grunnlaget for omtakseringen. Gausdal kommune kan ikke høres med at rettsvillfarelsen var unnskyldelig. De valgte selv å opprettholde kommunestyre-

vedtaket, til tross for Sivilombudets uttalelse. Det er i denne saken ikke tvil om årsaks-sammenhengen. Det økonomiske tapet er differansen mellom faktisk betalt eiendomsskatt for skatteårene 2025 og 2026 og eiendomsskatt basert på takstene fra 2018, redusert med lovfestet reduksjonsfaktor på 30 % og skattesats på 4 promille. I tillegg kommer lovens forsinkelsesrente, jf. eiendomsskattelova § 26 og forskrift av 18. desember 1987 nr. 977 § 2.

3.5 Sakskostnader

Skeikampen hytteforum har fått medhold i sin påstand om at kommunestyrevedtaket av 12.12.2019 om omtaksering og at utskrivingsvedtakene for eiendomsskatt for skatteårene 2025 og 2026 er ugyldige. Gausdal kommune på sin side har fått medhold i at Skeikampen hytteforum sin påstand om at utskrivingsvedtakene for skatteårene 2021 til 2024 må avvises. Ingen av partene kan anses ha vunnet saken fullt ut eller i det vesentligste etter tvisteloven § 20-2 først og annet ledd, da begge parter må anses å ha fått medhold av betydning.

I dette tilfellet finner retten at det foreligger tungtveiende grunner etter tvisteloven § 20-3 for å tilkjenne Skeikampen hytteforum sakskostnader. Hovedspørsmålet i saken har vært om Gausdal kommune sin omtaksering i 2021 var ugyldig. Dette har Skeikampen fått medhold i. Hovedtyngden i bevisføringen og ressursbruken både under saksforberedelsen og under hovedforhandlingen har knyttet seg til ugyldighetsspørsmålet. Avvisnings-påstanden har likefullt vært viktig for Gausdal kommune å få medhold i, og noe tid under saksforberedelsen og under hovedforhandlingen ble derfor brukt på å få dette belyst. Dessuten bortfaller omkring 2/3 av saksøkernes pengekrav som følge av avvisningen. Retten er derfor kommet til at Skeikampen hytteforum ikke får tilkjent sakskostnader fullt ut, men skjønnsmessig med 75 %.

Advokat Øksenholt har på vegne av Skeikampen hytteforum inngitt en sakkostnadsoppgave på kroner 3 169 278. I tillegg kommer rettsgebyret på kroner 22 865. Samlede saksomkostninger er dermed på kroner 3 192 143 inklusiv merverdiavgift. Av dette utgjør kroner 12 180 utlegg, reise- og oppholdskostnader, og kroner 35 653 ekstrakostnader til regnskapsfører. Fra prosessfullmektigenes side er det oppgitt å ha gått med 881 timer. I tillegg kommer 230 timer som er godtgjørelseskrav fra grupperepresentantens side etter tvisteloven § 35-13. Samlet sett er det gått med 1 110 timer fra Skeikampen hytteforum sin side som det kreves dekning for.

På vegne av Gausdal kommune har advokat Huus-Hansen bemerket at timetallet til motparten er vesentlig høyere enn nødvendig etter tvisteloven § 20-5 første ledd. Det er medgått 881 arbeidstimer til prosessfullmektigene, noe som tilsvarer bortimot et halvt årsverk. Dette er vesentlig høyere enn kommunens timeantall. I tillegg er det krevd 230 timer for grupperepresentantens arbeid, som det ikke er lagt frem dokumentasjon for. Et slikt høyt timeantall fra grupperepresentantens side skulle også tilsi færre timer for

prosessfullmektigene, hvilket ikke er tilfellet. Det er i tillegg ført 14 timer for «sekretær». Som alminnelig regel dekkes utgiftene til sekretærbistand gjennom advokatens salærsats, jf. HR-2024-2345-A avsnitt 72. Det er også krevd kroner 35 653 for «ekstrakostnader til regnskapsfører» som ikke er dokumentert.

Advokat Øksenholt har på vegne av Skeikampen hytteforum, tatt til motmæle og mener timetallet og salærkravet har vært rimelig og nødvendig etter tvistelovens § 20-5 første ledd. Det er viste til at retten ved kjennelse av 19.12.2025 har fastsatt godtgjøring og utgiftsdekning til grupperepresentanten og gruppens prosessfullmektig uavhengig av sakens utfall. Summen av takstgrunnlagene utgjør kroner 1 815 880 000, og summen av hver enkelt gruppemedlems individuelle maksimumsansvar på 2 promille av eget takstgrunnlag utgjør totalt kroner 3 631 760. Skeikampen hytteforum samlede saks-kostnadsansvar på kroner 3 169 278 er derfor godt innenfor det kostnadsansvar retten selv har funnet det forsvarlig å pålegge gruppemedlemmene. I tillegg må det ses hen til sakens art og karakter, herunder at det er et gruppesøksmål med 426 saksøkere. Det har vært betydelig arbeid knyttet til dokumentinnhenting, klargjøring av rettsstillingen, og til at motparten har innkalt vitner. Det bør derfor ikke foretas avkortning i salæret.

Retten har kommet til at det skal foretas avkortning i salærkravet til Skeikampen hytteforum. Det er samlet medgått 1 110 timer, fordelt med 881 timer på prosessfullmektigene og 230 timer på grupperepresentanten. Det utgjør mellom 1/2 til 3/4 av et normalt årsverk. Sett hen til at denne saken i det alt vesentligste handler om lovtolkning og subsumsjon knyttet til det rettslige begrepet «særlege tilhøve», kan ikke retten se at det kan forsvares å ha brukt et så høyt timeantall som motparten skal måtte svare fullt ut for. Det må i den sammenheng også se hen til at Sivilombudet i sin uttalelse fra 2023 har redegjort for sitt syn på rettsstillingen og spart begge parter for mye selvstendig rettskildesøk. Retten har likevel forståelse for at det har medgått tid til innhenting av dokumentasjon, noe rettskildesøk, samt håndtering av et gruppesøksmål med 426 deltakere som med det er et av de største i Norge inneværende år. Som motpartene har påpekt er det også ført timer for sekretærbistand som normalt dekkes gjennom prosessfullmektigens salærkrav, jf. HR-2024-2345-A avsnitt 72. Det er også krevd kroner 35 653 for «ekstrakostnader til regnskapsfører» som ikke er dokumentert. Når det gjelder beløpet tingretten ved kjennelse av 19.12.2025 har kommet til at grupperepresentantene kan bli ansvarlig, bemerker retten at dette er de samlede saks kostnader og ikke bare egne prosessfullmektigers sine. I dette tilfeller har de samlede saks kostnader på kroner 4 377 613 begge parter innberegnet, langt oversteget det retten la til grunn i sin kjennelse. Skjønnsmessig finner retten å nedsette salæret med 25 %.

Etter dette dømmes Gausdal kommune til innen 2 uker fra forkynnelse av dommen å dekke Skeikampen hytteforum sitt saks kostnader med kroner 1 596 071,50 inklusiv merverdiavgift, jf. tvisteloven § 19-7 første ledd tredje punktum.

Etter tvisteloven § 35-13 første ledd skal retten fastsette godtgjøring og utgiftsdekning til grupperepresentanten og gruppens prosessfullmektig uavhengig av sakens utfall. Som det fremgår overfor anses ikke Skeikampen hytteforum å ha vunnet saken, og det er derfor foretatt en skjønnsmessig avkortning i salæret på 25 %. Når retten imidlertid skal fastsette godtgjørelsen til grupperepresentanten og grupperepresentanten, skal det ikke tas hensyn til denne avkortningen. Ved fastsettelsen av godtgjørelsen til grupperepresentanten og gruppens prosessfullmektig, tas det utgangspunkt i hva som anses å ha vært rimelige og nødvendige kostnader å pådra etter tvisteloven § 20-5 første ledd. Som det fremgår overfor har retten kommet til at det skal gjøres en avkortning i det samlede salæret for kostnader som ikke er ansett å være rimelige og nødvendige på 25 %. Etter dette fastsettes salæret til grupperepresentanten avkortet med 25 % til kroner 138 000 og til gruppens prosessfullmektig avkortet med 25 % til kroner 2 256 107.

Dommen er ikke avsagt innen tvistelovens frist, grunnet sakens kompleksitet og omfang sammenholdt med rettsferie og andre presserende gjøremål ved tingretten.

DOMSSLUTNING

1. Vedtak i sak KS 132/19 punkt 3, fra kommunestyret i Gausdal kommune av 12.12. 2019 om ny allmenn taksering i 2020 med virkning fra og med skatteåret 2021, er ugyldig.
2. Utskrivning av eiendomsskatt for deltakerne i søksmålet er ugyldig for skatteårene 2025 og 2026, for så vidt utskrivningene er basert på takstene fra den gjennomførte allmenn takseringen i punkt 1.

Skeikampen hytteforum sin påstand om at også utskrivning av eiendomsskatt for deltakerne i søksmålet er ugyldig for skatteårene 2021 til 2024, avvises.

3. Gausdal kommune skal rette utskrivningene av eiendomsskatt for skatteårene 2025 og 2026, for så vidt disse er basert på takstene fra den gjennomførte allmenne takseringen i punkt I for deltakerne i søksmålet. I tillegg til å betale uriktig oppkrevd eiendomsskatt for skatteårene 2025 og 2026, samt rente i henhold til eieendomsskattelova § 26 og forskrift av 18. desember 1987 nr. 977 § 2.

Skeikampen hytteforum sin påstand om retting av utskrivning og tilbakebetaling av eiendomsskatt for skatteårene 2021 - 2024 med tillegg av forsinkelsesrenter for deltakerne i søksmålet, avvises.

4. Skeikampen hytteforum sin subsidiære påstand om at Gausdal komme skal erstatte uriktig oppkrevd eiendomsskatt for deltakerne i søksmålet for skatteårene 2021-2024 med tillegg av forsinkelsesrenter, avvises.
5. Gausdal dømmes til innen 2 - to - uker fra forkynnelse av dommen å dekke Skeikampen hytteforum sine saksomkostninger med kr. 1 596 072 enmillionfemhundreogtittisekstusenogsyttito- kroner.
6. I medhold av tvisteloven § 35-13 fastsettes godtgjørelse i til grupperepresentanten til kr. 138 000 - etthundreogtrettiåttetusen-kroner og til gruppens prosessfullmektig til kroner 2 256 107 - tomillionertohundogfemtisekstusenetthundreogsyv - kroner.

Retten hevet

Ingulf Nordahl

Dokument i samsvar med signert original. Stine Milsteinhaugen, saksbehandler.

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre f.eks. om det bør være muntlig behandling i rettsmøte, skriftlig behandling og/eller rettsmekling.

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klar overvekt av sannsynlighet for at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.